

Tillgång till dataservice utgör en tvärvetenskaplig förutsättning för att nå många viktiga tillämpbara resultat, men anslagen till forskningens databehandling har blivit alltför styvmoderligt behandlade i årets statsverksproposition, konstaterar fil kand Tomas Ohlin.

Datakris i forskningen

Det har seglat upp en allvarlig kris för forskningen i landet. Läget är det att tilldelade anslag för forskningens databehandling på senare år visat sig bli alltmer otillräckliga. Situationen har nu blivit ohållbar. Man hade hoppats att någon åtgärd skulle ha vidtagits i årets statsverksproposition, men så har inte skett.

Tillgång till dataservice utgör en tvärvetenskaplig förutsättning för att nå många viktiga tillämpbara resultat. Datorn har blivit ett fundamentalt hjälpmedel inom merparten av viktiga forskningsområden. En satsning på databehandling inom forskningens totalanslag borde därför prioriteras.

Läget är följande: Investeringarna i universitetens datorer avskrivs med hjälp av årliga anslag från UKA. Dessa medel, för vilka forskarna kan köpa databehandlingstid på maskinerna, tilldelas för närvarande tämligen oberoende av det verkliga behovet av dataservice. Helt färska siffror visar att behovet av datamedel för landets forskning och högre utbildning budgetåret 1971/72 är närmare 60 mkr. (Detta är av tekniska skäl en skattning i underkant.) Men från UKA avser man att tilldela bara ca 22 mkr (en ökning i år med drygt 1 mkr).

Cirkelresonemang

Uppenbarligen menar anslagsgivarna att forskarna får lösa merparten av sina problem på annat sätt än med datorer. För en kvävnings av två tredjedelar av landets datorberoende forskning och undervisning kan väl inte avses? Emellertid existerar i många fall inte några "alternativa" behandlingsmetoder. På 50-talet kunde man i vissa fall välja mellan att lösa sina problem med räknesticka eller med hjälp av dator. Den tiden är för länge sedan förbi. Som ovan nämnts är tillgång till adekvat datorservice inom ett stort antal forskningsområden numera en förutsättning för att över huvud taget kunna starta projekt. Notera att dylika områden finner vi idag inom samhällsvetenskap, humaniora, språk och mycket annat, och sålunda inte alls bara inom teknik och naturvetenskap.

Ett intressant cirkelresonemang brukar tillämpas rörande projekt som de statliga forskningsråden ger anslag åt. UKA anför att råden om de väljer att stöda for-

sn föremål för en statlig utredning, i vilken bla undertecknad deltar. Denna utredning avser att konkretisera en femårsplanering för hur dataservicen skall organiseras. Utredningen är sålunda inte resursskapande på kort sikt och bör inte fördröja snara åtgärder rörande dagens anslagsläge.

I utredningen har bla landets samtliga högre läroanstalter och forskningsråd nyligen hörts. Därvid har framgått det uppenbart nödvändiga i en förbättring av den för forskning och högre undervisning tillgängliga dataservicen. En omfördelning under budgetens forskningsrubrik har i dessa rader föreslagits. Landets utbyte av en även endast måttlig resursförstärkning på datasidan skulle bli stort.

TOMAS OHLIN

de av det verkliga behovet av dataser-vice. Helt färska siffror visar att behovet av datamedel för landets forskning och högre utbildning budgetåret 1971/72 är närmare 60 mkr. (Detta är av tekniska skäl en skattning i underkant.) Men från UKA avser man att tilldela bara ca 22 mkr (en ökning i år med drygt 1 mkr).

Cirkelresonemang

Uppenbarligen menar anslagsgivarna att forskarna får lösa merparten av sina problem på annat sätt än med datorer. För en kvävning av två tredjedelar av landets datorberoende forskning och undervisning kan väl inte avses? Emellertid existerar i många fall inte några "alternativa" behandlingsmetoder. På 50-talet kunde man i vissa fall välja mellan att lösa sina problem med räknesticka eller med hjälp av dator. Den tiden är för länge sedan förbi. Som ovan nämnts är tillgång till adekvat datorservice inom ett stort antal forskningsområden numera en förutsättning för att över huvud taget kunna starta projekt. Notera att dylika områden finner vi idag inom samhällsvetenskap, humaniora, språk och mycket annat, och sålunda inte alls bara inom teknik och naturvetenskap.

Ett intressant cirkelresonemang brukar tillämpas rörande projekt som de statliga forskningsråden ger anslag åt. UKA anför att råden, om de väljer att stödja forskaren A med "forskarlön", då också måste tilldela medel för den databehandling A behöver för sitt projekt. A får sålunda inget dataanslag från UKA. Men i forskningsrådets mandat anges inte finnas formuleringar om att dataanslag för forskning skall utges. Råden hänvisar till UKA, som är central myndighet för dataanslag till forskning och högre undervisning, och ger heller inte A några datamedel. Och där står A med sin forskarlön, men utan anslag för den nödvändiga databehandlingen. Många projekt har under senare år av detta skäl begränsats eller inte kommit till stånd i erforderlig utformning. När detta påtalats har från myndigheterna endast använts formuleringar som att man "planerar att undersöka förhållandet".

Inte fullbelagda

Det är intressant att notera att landets universitetsdatorer inte alls är fullbelagda. Där finns ledig kapacitet. Och medan forskarna, trots enträgna böner, nekas möjlighet att utföra den erforderliga databehandlingen står maskinerna delvis tomma. Man bör i detta sammanhang minnas att ett datorsystem i dag brukar avskrivas på 5-6 år. Därefter anses ekonomiskt mer effektiva system finnas. Att avvakta kan alltså inte ses som kostnadsfritt.

Universitetens datorsituation är